

»POLITIKA MORA ODRAŽATI INTERESE CELOTNEGA PREBIVALSTVA.«

Politika se danes dotika skoraj slehernega področja našega življenja in delovanja. Odraža se v gospodarstvu, šolstvu, zdravstvu, znanosti, kulturi in celo v športu. Kljub temu je med nami še vedno največ takšnih, ki se s to dejavnostjo zgolj pasivno ukvarjajo, znatno manj pa je tistih, ki se z aktivnim udejstvovanjem soočajo z njo »iz oči v oči«.

Tokrat smo se pogovarjali z gospo, ki pogumno in uspešno stremi k neposrednemu vključevanju ter razvijanju socialnega življenja. Doktorica Romana Jordan Cizelj je bila leta 2007 izbrana za evropsko poslanko leta na področju energije, dandanes pa med drugim zastopa tudi interese slovenskih narodnih skupnosti pri naših sosedih.

Povprašali smo jo o razlikah med evropskim in slovenskim parlamentom ter o morebitnih razlogih za nizko politično participacijo slovenskih državljanov. Izvedeli smo tudi, kolikšno moč ima dejansko poslanec iz majhne države, in kolikšno moč imajo v političnih sferah predstavnice nežnejšega spola ...

Kdaj ste se začeli aktivno ukvarjati s politiko? Kaj vas je spodbudilo k temu?

V politiko me je zaneslo prepričanje, da mora vsak človek prispevati svoj delež k razvoju družbe. Da se ne smemo omejevati in »biti vrtičkarji« ter svet preko ograje le kritizirati, ampak da se moramo sami spopasti s problemi in nato govoriti iz svojih izkušenj.

Vedno me je zanimalo, kaj se v družbi dogaja. Devetdeseta leta so bila izredno živahna, v političnem prostoru se je ogromno dogajalo. Naša družba je prešla iz socializma v demokratični tržni sistem, kar so bile velike družbene spremembe. Takrat se mi je zdelo, da morda nekatere usmeritve in odločitve niso take, kot smo jaz in moji somišljeniki ocenjevali, da bi morale biti. In nekega dne sem preprosto rekla, da je premalo, da samo komentiramo, ampak da se je treba v družbeno življenje tudi aktivno vključiti.

Ker sem se družila predvsem z ljudmi s tehničnega področja, je bila to seveda neka ovira, ker je pač veljalo, da so za politiko primerni ljudje s področja družboslovja. No, jaz sem menila drugače, rekla sem, da politika mora nekako odražati interese celotnega prebivalstva, za katerega tudi ustvarja politični okvir. Vse to pa je bilo možno, ker sem v Slovenski demokratični stranki za to dobila priložnost. In tako sem se aktivno vključila tudi v politično življenje, najprej na lokalni ravni in potem še na državni.

Pred tremi leti ste bili izbrani za evropsko poslanko leta na področju energije. Gotovo se še spominjate, kako ste se počutili ob prejemu častnega priznanja?

Nagrado, ki ste jo omenili, sem prejela leta 2007. The Parliament Magazine je revija, ki

sistematsko objavlja mnenja poslancev v evropskem parlamentu o pomembnejših političnih temah. Izmed takrat 785 evropskih poslancev nas je bilo nagrajenih devet. Zelo sem bila počaščena, da sem v tako kratkem času, po komaj treh letih delovanja kot evropska poslanka, prejela tako visok naziv z nivoja evropskega parlamenta. To je dejansko mnenje zelo širokega razpona ljudi, ki opazijo tvoj trud, tvojo prizadevnost, delavnost, v mojem primeru na področju energije. Sama se namreč zelo zavzemam za aktiven pristop, aktivno participacijo širšega kroga ljudi. Moj naziv evropske poslance leta je bil hkrati tudi prva tovrstna nominacija in nagrada za Slovence in je na nek način tudi dokaz, da se kljub temu, da smo majhna država, z veliko truda in energije da doseči cilj, ki bi ga radi uresničili.

Nam lahko poveste kaj na temo primerjave evropskega in slovenskega parlamenta?

Evropski parlament (EP) ne pozna pozicije in opozicije, kot je to evidentno v slovenskem Državnem zboru. Delo v EP namreč poteka po političnih skupinah in v okviru odborov, način odločanja pa je vedno usmerjen k doseganju čim večjega soglasja. Zato je v evropskem parlamentu mnogo manj grobih ter ostrih napadov kot pa v nacionalnih parlamentih. Največja politična skupina v EP je Evropska ljudska stranka, h kateri pripadam tudi jaz. Tematsko pa delo poteka v okviru odborov, ki pokrivajo najrazličnejša področja zunanjih zadev, razvoja, proračuna, industrije, prometa, okolja in drugih. Res pa je, da evropska zakonodaja vpliva na približno 80 odstotkov zakonodaje, ki jo sprejema naš Državni zbor.

Kolikšno moč ima pravzaprav poslanec

majhne države v velikem evropskem parlamentu?

Moje izkušnje po skoraj šestih letih dela v evropskem parlamentu so takšne, da vsak poslanec in vsaka poslanka šteje ter ima možnost aktivno sooblikovati evropske politike. Vem, da mora vsak med nami, če želi biti uspešen, najti večinsko podporo za idejo, ki jo zagovarja. To velja enako močno tako za nemškega poslanca kot za portugalsko poslanko, enako za nekoga, ki prihaja iz Švedske kot za tistega iz Slovenije. In vem, da ideja ob koncu, ko je izglasovana in torej dokončno izoblikovana, ni nikoli takšna, kot si jo je predstavljal posamezen poslanec ali poslanka. V postopku se pregnete, preoblikuje, pridobi še kakšno začimbo ... Na končno »obliko in okus« pa vplivajo predvsem tisti, ki izkažejo več znanja in strokovne podkovanosti, ki najdejo dobre argumente, so pri svojem delu zavzeti ter spretno obvladujejo medsebojne odnose in komunikacijo.

Poslanci pred glasovanjem na plenarnem zasedanju tudi v okviru politične skupine preučimo poročila parlamentarnih odborov ter se dogovorimo o vložitvi amandmajev. Stališče, ki ga zavzame politična skupina, se sprejme z dogovorom znotraj skupine, ki se ga ponavadi spoštuje. Kljub temu poslanci nismo vezani, da glasujemo tako kot skupina.

Vsak poslanec oziroma poslanka EP si torej delovno okolje in svoj vpliv poišče znotraj politične skupine na eni strani in glede na svojo strokovnost v okviru parlamentarnega odbora na drugi strani. Od lastne iniciativnosti in zlasti strokovne angažiranosti pa je odvisno, kako močan bo njegov glas. Velikost države pri tem sicer ni zanemarljiva, ne igra pa ključne vloge pri zastopanju strokovnih in političnih interesov.

Participacija slovenskih državljanov na evropskih volitvah je še vedno relativno nizka. Kaj menite, zakaj?

Da človeka neka stvar zanima, da postane radoveden in začne spremljati dogajanja, mora imeti nek osnovni nivo znanja in poznavanja. Menim, da ljudje niso dobro obveščeni o postopku oblikovanja evropskih politik, o njihovi vsebini in tudi o vplivu, ki ga imajo odločitve poslancev na evropskem nivoju na življenja vseh nas. Želela bi si, da bi se novinarji in medijske hiše resneje lotili poročanja o evropskih temah. Izjeme pa seveda obstajajo in so zame dokaz, da se tudi o zahtevnih evropskih politikah lahko poroča na privlačen način. Če bi ljudje poznali moč evropskega parlamenta, bi vedeli, da je to pomembna institucija, in bi se volitev zagotovo udeležili v večjem številu.

Pomemben razlog za nizko udeležbo je verjetno tudi napačno prepričanje, da volitve niso pomembne, ker ima Slovenija v EP le osem poslancev, ki »tako ali tako ne morejo nič doseči«. Po mojem mnenju bi morala biti logika ravno obratna. Prav zato, ker je slovenska ekipa v EP majhna, moramo še toliko bolj paziti, da tja pošljemo kompetentne ljudi.

Zadnje volitve v EP so bile leta 2009. Takrat so bile nekatere predvolilne oddaje zasnovane tako, da so kar pozivale ljudi k temu, naj ne gredo na volitve. Problematizirale so na primer poslanske plače, namesto da bi razpravljali o tem, kakšne izkušnje, znanje in spretnosti mora imeti dober poslanec ali poslanka.

Ne ukvarjate se le z energetiko, temveč se zavzimate tudi za slovenske manjšine pri naših sosedih. Pred kratkim ste to problematiko izpostavili na plenarnem zasedanju evropskega parlamenta v Strasbourgu. Kakšni so bili odzivi?

Na februarškem plenarnem zasedanju v Strasbourgu sem izpostavila probleme slovenskih narodnih skupnosti v Avstriji, Italiji in na Madžarskem. Pred zadnjima dvema in na Madžarskem. Pred zadnjima dvema širitvama so namreč države kandidatke za EU morale dokazati, da izpolnjujejo merila o pravicah narodnih manjšin. Obratno pa države, ki so že bile članice Evropske unije, niso bile izpostavljene nadzoru o tem, kakšna je njihova politika in odnos do manjšin v novih državah članicah. Zato je bilo obstoječe stanje neenakopravno in kot tako možen razlog za slabšanje medosredskih odnosov med državami članicami.

V Italiji so na primer slovenski narodni skupnosti sprva vzeli milijon evrov za njeno delovanje in odločitev premierja Berlusconija te dni, da ta denar slovenski manjšini vrne, nikakor ni velikodušna, vzpostavila je le prvotno stanje, ki je manjšini sicer zakonsko zagotovljeno. Prav tako so v Avstriji še vedno problematične dvojezične table, na Madžarskem pa je madžarska javna televizija sprejela odločitev, da za polovico zmanjša sredstva za edino televizijsko oddajo v slovenskem jeziku – Slovenski utrinki.

1. decembra 2009 je stopila v veljavo lizbonska pogodba, v kateri je v 2. členu kot vrednota prvič omenjeno tudi varstvo pripadnikov manjšin. Zato sem tudi na evropsko komisijo naslovila vprašanje, kako namerava uresničiti te določbe

lizbonske pogodbe o varstvu pripadnikov narodnih manjšin v celotni EU. Komisija ima 30 dni časa za odgovor in ko ga bom prejela, bom o tem obvestila medije in ga objavila na svoji spletni strani. Z mlačnim odgovorom evropske komisije ne bom zadovoljna, želim ukrepanje. Računam pa tudi na podporo poslanskih kolegov, saj so tako ob mojem govoru na začetku plenarnega zasedanja kot tudi pri pripravi poslanskega vprašanja nekateri že pokazali interes, da se mi pridružijo.

Kakšne spremembe pričakujete na tem področju?

Pričakujem, da bo evropska komisija realno ocenila stanje na področju zaščite manjšin v Evropski uniji in na podlagi tega predlagala ukrepe.

V Sloveniji je povprečje poslank nižje kot v večini ostalih evropskih državah. Čemu pripisujete to dejstvo?

Statistično gledano je položaj slovenskih žensk na mnogih področjih boljši od položaja evropskih žena. Res pa je v Sloveniji zelo nizek delež žensk v politiki. V Državni zbor je bilo izvoljenih le dvanajst poslank, kar nas uvršča na rep evropske lestvice.

V vladi imamo le štiri ministric, kar je še zelo daleč od vsaj 40-odstotnega deleža, ki je zapisan v slovenski zakonodaji kot merodajen za enake možnosti obeh spolov, in zelo daleč od predvolilnih obljub sedanje vladajoče koalicije, da bo sestavila vlado, v kateri bo vsaj polovica ministric!

Ženske smo preobremenjene z drugimi vlogami in za aktivno družbeno delovanje preprosto zmanjka časa, četudi bi volja bila. Za večjo participacijo žensk v politiki in na višjih položajih je potrebno zadostiti več pogojem. Prvi je osveščanje ljudi, drugi je dajanje priložnosti ženskam, da si naberejo ustrezne izkušnje, in tretji je ustrezen zakonodajni okvir. To zadnje smo v Sloveniji uredili, uvedli smo kvote za volitve v evropski parlament, v Državni zbor in za lokalne volitve. Pri osveščanju bi morali biti še bolj aktivni, da se ljudje enostavno zavejo vzorcev obnašanja, ki zavirajo moške in ženske. Na primer vzorec, da naj zgolj ženska poskrbi za otroke, je po mojem slab za oba starša. Še vedno je med ženskami večja nezaposlenost in revščina pogostejša, ženske imajo nižje plače kot moški in bolj trpijo zaradi nasilja. Vendar naš cilj ni doseganje evropskega povprečja, uveljavljati moramo dejanske enake možnosti v družbi. Poudarek dajem predvsem enakim odgovornostim za družino, ureditvi infrastrukture (npr. vrtci) in enakemu vrednotenju ženskega in moškega dela. Ženskam je treba dati tudi ustrezno priložnost za izobraževanje na področju politike in jih uvajati v to delo. Biti pa moramo realni: tudi moški, ki prvič nastopa na volitvah, je težko izvoljen. Ustvariti si moraš ime, ljudem moraš dokazati, da znaš delati in da si vztrajen.

Kaj pa enotnost žensk v politiki? Se kdaj zgodi, da ženske iz različnih strank »stopijo skupaj« v zvezi z določenimi vprašanji, ali so v ospredju vedno strankarski interesi?

Zagotovo smo ženske zelo vsebinsko usmerjene. V tem smislu se bolj povezujemo, manj pa smo pozorne na razno deljenje funkcij in tako imenovano kadriranje.

Še do nedavnega so se mnogi Slovenci in Slovenke pritoževali zaradi cene novih vinjet, ki so za evropske razmere dokaj visoke. Kakšno je vaše mnenje o »modrih vinjetah«?

Že 19. novembra 2008 sem evropski komisiji (EK) zastavila več vprašanj o uvedbi vinjet kot inštrumenta plačila cestnine v Sloveniji. Zanimivo je, da se komisija do vinjet kot inštrumenta plačila cestnine v Sloveniji ni opredelila. Iz odgovora je mogoče razbrati tudi, da komisija ocenjuje sorazmernost ukrepov v EU za vsako državo posebej. To me je zmotilo, saj bi morala po mojem mnenju EK ocenjevati sorazmernost znotraj EU in tako zagotavljati enake pogoje vsem Evropejkam in Evropejcem v celotni EU. Menim, da se je Slovenija z višjimi cenami vinjet prehitro pokorila zahtevam takratnega komisarja za promet.

Predstavljam si, da je vaše delo dokaj stresno in naporno. Zaradi službenih obveznosti tudi veliko potujete. Koliko časa vam ostane zase in kako ga najraje izkoristite?

Bore malo časa mi ostane res zase, predvsem pa ga preživim z družino, izkoristim ga za izlete in branje. Dobra knjiga in sprehod v naravi sta dobra tudi za dušo.

Tjaša Banko